

Рэг. № _____

Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны тэхналагічны ўніверсітэт»

Факультэт прынттэхналогій і медыякамунікацый
Кафедра беларускай філалогіі

УЗГОДНЕНА
Загадчык кафедры
_____ В.У.Русак
_____ 2023 г.

УЗГОДНЕНА
Дэкан факультэта
_____ Т.А.Далгова
_____ 2023 г.

ЭЛЕКТРОННЫ ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНЫ КОМПЛЕКС
ПА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ

**«БЕЛАРУСКАЯ МОВА (ПРАФЕСІЙНАЯ ЛЕКСІКА)»
для спецыяльнасцей:**

1-46 01 02 Тэхналогія дрэваапрацоўчых вытворчасцей,
1-36 05 02 Мехатронныя сістэмы і абсталяванне дрэваапрацоўчых
вытворчасцей,
1-46 01 01 Лясная інжынерыя і лагістычная інфраструктура ляснога
комплексу,
1-36 05 01 Машыны і абсталяванне ляснога комплексу

Складальнік:
В.У. Русак – дацэнт, канд. філал. навук.

Разгледжана і зацверджана на пасяджэнні
навукова-метадычнага савета _____ 2023 г., пратакол № _____

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Электронны вучэбна-метадычны комплекс (ЭВМК) па вучэбнай дысцыпліне «Беларуская мова (прафесійная лексіка)» для студэнтаў спецыяльнасцей 1-46 01 02 Тэхналогія дрэваапрацоўчых вытворчасцей, 1-36 05 02 Мехатронныя сістэмы і абсталяванне дрэваапрацоўчых вытворчасцей, 1-46 01 01 Лясная інжынерыя і лагістычная інфраструктура ляснога комплексу, 1-36 05 01 Машыны і абсталяванне ляснога комплексу, падрыхтаваны загадчыкам кафедры беларускай філалогіі, распрацаваны на падставе артыкула 94 «Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб адукацыі», у адпаведнасці з «Палажэннем аб вучэбна-метадычным комплексе на ўзроўні вышэйшай адукацыі», зацверджаным пастановай Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь № 427 (8.11. 2022 г.); «Палажэннем аб электронным вучэбна-метадычным комплексе па вучэбнай дысцыпліне», зацверджаным загадам рэктара БДТУ № 116 (28.02.2023 г.); вучэбнай праграмай «Беларуская мова (прафесійная лексіка) / склад. В.У. Русак. – Мінск: БДТУ, 2021 (№ УД – № УД -1883 / вуч. ад 01.07.2021)».

Мэты ЭВМК: удасканаленне навукова-метадычнага і вучэбна-метадычнага забеспячэння вышэйшай адукацыі; павышэнне эфектыўнасці самастойнай працы студэнтаў праз укараненне ў навучальны працэс сучасных адукацыйных метадык; фарміраванне інфармацыйна-камунікацыйнага асяроддзя ўзаемадзеяння паміж удзельнікамі адукацыйнага працэсу; засваенне студэнтамі тэрэтычнай інфармацыі і выпрацоўка практычных навыкаў у галіне прафесійнага маўлення (авалоданне ведамі пра месца беларускай мовы ў развіцці культуры; узбагачэнне прафесійнага лексічнага запasu; пашырэнне ведаў аб складзе беларускай навуковай тэрміналогіі; сістэматызацыя ведаў пра асноўныя нормы беларускай літаратурнай мовы; азнаямленне з аноўнымі рысамі тэкстаў навуковага і афіцыйна-справавога стыляў; выпрацоўка навыкаў і ўменняў ствараць уласныя навуковыя і справавыя тэксты розных жанраў; азнаямленне з асноўнымі правіламі маўленчых паводзін і культуры прафесійных зносін).

ЭВМК па дысцыпліне «Беларуская мова (прафесійная лексіка)», з'яўляючыся інфармацыйным адукацыйным рэсурсам, забяспечвае ўмовы для эфектыўнай самастойнай работы студэнтаў праз аб'яднанне ўсіх неабходных вучэбных і вучэбна-метадычных матэрыялаў.

Адметнасці структуравання і падачы вучэбнага матэрыялу.

Электронны вучэбна-метадычны комплекс складаецца з чатырох узаемазвязаных раздзелаў: тэрэтычнага, практычнага, кантролю ведаў і дапаможнага.

Тэрэтычны раздзел утрымлівае матэрыялы для тэрэтычнага вывучэння дысцыпліны па ўсіх тэмах, прадугледжаных вучэбнай праграмай, сярод якіх вучэбныя дапаможнікі і навуковыя артыкулы:

1. Русак, В. У. Беларуская мова (прафесійная лексіка): кароткі тэрэтычны курс і практычныя заданні: вучэбна-метадычны дапаможнік для

студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі па хіміка-тэхналагічных спецыяльнасцях / В. У. Русак. – Мінск: БДТУ, 2017. – 196 с.

2. Русак, В. У. Беларуская мова (прафесійная лексіка). Лясная гаспадарка і садова-паркавае будаўніцтва: вучэбны дапаможнік / В. У. Русак. – Мінск : РІПА, 2019. – 238 с.

3. Русак, В. У. «Слоўнік лясных тэрмінаў» (1926): аналіз структуры, прыцыпаў фарміравання рээстра і граматычнай арганізацыі тэрмінаадзінак / В.У. Русак // Труды БГТУ. Сер. 4, Принт- и медиатехнологии. 2022. № 1 (55). С. 123–130.

4. Русак, В. У. Структурна-граматычныя тыпы беларускіх моналексемных тэрмінаў драўнізнаўства / В.У. Русак // Матэрыялы дакладаў 55-й Міжнароднай навука-тэхнічнай канферэнцыі прапедаватэлей і студэнтаў: в 2 т. / УО ВГТУ. – Вітэбск, 2022. – Т. 1. – С. 36-39

5. Русак, В.У. Структурна-граматычная арганізацыя тэрмінаадзінак у «Слоўніку лясных тэрмінаў» 1926 г. / В. У. Русак // Наўка – практыке: матэрыялы ІІ Міжнароднай навука-практычнай канферэнцыі, 13 мая 2021. – Барановічы: БарГУ, 2021. – Ч. 1. – С. 319–321.

6. Русак, В. У. Структурна-словаўтваральныя асаблівасці моналексемных тэрмінаў сухапутнага транспарту лесу ў беларускай мове / В. У. Русак // Наўка – практыке: матэрыялы ІІІ Міжнароднай навука-практычнай канферэнцыі, 19 мая 2022. – Барановічы: БарГУ, 2022. – Ч. 1. – С. 211–213.

7. Русак, В.У. Тэматычная класіфікацыя тэрмінаў лясной гаспадаркі / В. У. Русак // Абношчэныя і гуманітарныя наўкі: матэрыялы 86-й наўч.-тэхн. канферэнцыі прафэсарска-прапедаватэльскага састава, наўчных сатруднікаў і аспірантаў (с міжнародным удзелам), Мінск, 31 январа – 12 фэвраля 2022 г. [Электронны рэсурс] / отв. за ізданіе І. В. Войтаў; УО ВГТУ. – Мінск: ВГТУ, 2022. – С. 108–110.

8. Русак, В. У. Тэматычная класіфікацыя лексічных адзінак у «Слоўніку лясных тэрмінаў» (1926) / В. У. Русак // Абношчэныя і гуманітарныя наўкі: матэрыялы 85-й наўч.-тэхн. канферэнцыі прафэсарска-прапедаватэльскага састава, наўчных сатруднікаў і аспірантаў (с міжнародным удзелам), Мінск, 1–13 фэвраля 2021 г. [Электронны рэсурс] / отв. за ізданіе І. В. Войтаў; УО ВГТУ. – Мінск: ВГТУ, 2021. – с. 90–93.

9. Русак, В.У. Тэрміны лесаводства ў беларускай мове: структурна-граматычная характарыстыка / В. У. Русак // Абношчэныя і гуманітарныя наўкі: матэрыялы 86-й наўч.-тэхн. канферэнцыі прафэсарска-прапедаватэльскага састава, наўчных сатруднікаў і аспірантаў (с міжнародным удзелам), Мінск, 31 январа – 12 фэвраля 2022 г. [Электронны рэсурс] / отв. за ізданіе І. В. Войтаў; УО ВГТУ. – Мінск: ВГТУ, 2022. – С. 97-100.

У практычным раздзеле змешчаны заданні, якія могуць быць выкарыстаны як на практычных занятках, так і ў працэсе самастойнай работы. Заданні падаюцца ў адпаведнасці з асноўнымі раздзеламі курса:

«Месца беларускай мовы ў сістэме агульнашкольных і нацыянальных каштоўнасцей», «Паняцце пра лексіку. Класіфікацыя лексічных сродкаў беларускай мовы», «Беларуская навуковая тэрміналогія і тэрміналагічная лексікаграфія», «Арфаэпічныя нормы сучаснай беларускай літаратурнай мовы», «Марфалагічныя нормы сучаснай беларускай літаратурнай мовы», «Сінтаксічныя асаблівасці беларускай літаратурнай мовы», «Класіфікацыя функцыянальных стыляў маўлення», «Асноўныя рысы і моўныя сродкі навуковага стылю», «Асноўныя разнавіднасці навуковага маўлення і жанры навуковых тэкстаў», «Афармленне пісьмовага навуковага тэксту», «Асноўныя рысы і моўныя сродкі афіцыйна-справавога стылю», «Разнавіднасці афіцыйна-справавога стылю», «Кампазіцыя, правілы афармлення дакументаў», «Паняцце культуры маўлення. Камунікатыўныя якасці маўлення», «Падрыхтоўка да публічнага выступлення. Тэхніка і выразнасць маўлення», «Маўленчы этыкет і культура зносін».

У практычным раздзеле таксама змешчаны спіс тэм для падрыхтоўкі рэфератаў і вусных выступленняў, тэксты для перакладу з рускай мовы на беларускую.

Раздзел кантролю ведаў утрымлівае:

- кантрольныя пытанні і заданні па ўсіх раздзелах;
- пытанні да заліку,
- заліковую работу для студэнтаў, якія навучаюцца завочна,
- кантрольныя тэсты:

– тэст 1 па тэме 1 «Месца беларускай мовы ў сістэме агульнашкольных і нацыянальных каштоўнасцей. Класіфікацыя лексічных сродкаў беларускай мовы»

– тэст 2 па тэме «Тэрміналогія. Тэрмінаграфія»;

– тэст 3 па тэме «Функцыянаванне беларускай мовы ва ўмовах білінгвізму»;

– тэст 4 па тэме «Функцыянальныя стылі маўлення»;

– тэст 5 па тэме «Культура прафесійнага маўлення»;

– выніковы тэст.

Дапаможны раздзел уключае вучэбную праграму дысцыпліны «Беларуская мова (прафесійная лексіка)»; спіс рэкамендаванай літаратуры.

Спіс рэкамендаванай літаратуры на папяровым носьбіце

Асноўная

1. Батура, Т. В. Беларуская мова (прафесійная лексіка). Аўтаматызацыя: вучэб. дапам. / Т. В. Батура. – Мінск: РІПА, 2018. – 114 с.

2. Кірду́н, А. А. Беларуская мова (прафесійная лексіка). Практыкум: вучэб.-метад. дапаможнік для студэнтаў хіміка-тэхналагічных спецыяльнасцей / А. А. Кірду́н. – Мінск: БДТУ, 2021. – 211 с.
3. Лапіцкая, Т. М. Беларуская мова. Прафесійная лексіка (мастацтва і дызайн): вучэб. дапам. / Т. М. Лапіцкая. – Мінск: РІПА, 2018. – 187 с.
4. Шумчык, Ф. С. Беларуская мова (прафесійная лексіка). Вылічальная тэхніка: вучэб. дапам. / Ф. С. Шумчык, Н. М. Акуліч. – Мінск: РІПА, 2018. – 147 с.

Дадатковая

1. Арфаэпічны слоўнік беларускай мовы / Нац. акад. навук Беларусі, Інстытут мовазнаўства імя Якуба Коласа, Аб'яднаны інстытут праблем інфарматыкі; уклад.: В. П. Русак, Ю. С. Гецэвіч, С. І. Лысы, В. А. Мандзік; рэдкал.: В. П. Русак, Ю. С. Гецэвіч, С. І. Лысы. – Мінск: Беларуская навука, 2017. – 757 с.
2. Абражэвіч, І. У. Беларуская мова (прафесійная лексіка). Машынабудаванне: вучэб. дапам. / І. У. Абражэвіч. – Мінск: РІПА, 2016. – 96 с.
3. Антанюк, Л. А. Беларуская навуковая тэрміналогія: фарміраванне, структура, упарадкаванне, канструяванне, функцыяніраванне / Л. А. Антанюк. – Мінск: Навука і тэхніка, 1987. – 240 с.
4. Арашонкава, Г. У. Кіраванне ў беларускай і рускай мовах: слоўнік-даведнік / Г. У. Арашонкава, В. П. Лемцюгова; пад рэд. М. В. Бірылы, А. І. Падлужнага. – Мінск: Вышэйшая школа, 1991. – 303 с.
5. Арашонкава, Г. У. Слоўнік цяжкасцей беларускай мовы: Правапіс. Вымаўленне. Націск. Словазмяненне. Словаўжыванне / Аўт.-склад. Г. У. Арашонкава, В. П. Лемцюгова. – Мінск: ПУП “РАДЫЁЛА-плюс”, 2005. – 448 с.
6. Беларуска-рускі слоўнік: больш за 110 000 сл. у 3 т. Т. 1–3 / пад рэд. А. А. Лукашанца. – Выд. 4-е, перапрац. і дап. – Мінск: БелЭн, 2012.
7. Беларуская мова. Прафесійная лексіка. Прыродазнаўства: вучэб. дапам. / М. Р. Прыгодзіч [і інш.]; пад рэд. М. Р. Прыгодзіча, У. І. Куліковіча. – Мінск: РІВШ, 2015. – 262 с.
8. Беларускі арфаграфічны слоўнік / Нацыянальная акадэмія навук Беларусі, Інстытут мовы і літаратуры імя Я. Коласа і Я. Купалы; пад рэд. А. А. Лукашанца. – Мінск: Беларуская навука, 2010. – 694 с.
9. Беларуская мова. Прафесійная лексіка. Сацыяльна-гуманітарныя навукі: вучэб. дапам. / М. Р. Прыгодзіч [і інш.]; пад рэд. М. Р. Прыгодзіча, У. І. Куліковіча. – Мінск: РІВШ, 2015. – 260 с.
10. Беларуская мова. Тэхнічная лексіка: вучэб. дапам. / Н. В. Гаўрош [і інш.]; пад рэд. Н. В. Гаўрош. – Мінск: БНТУ, 2015 – 110 с.
11. Булыка, А. М. Слоўнік іншамоўных слоў: актуал. лексіка / А. М. Булыка. – Мінск: Харвест, 2005. – 334 с.
12. Граматычны слоўнік дзеяслова / Нац. акадэмія навук Беларусі, Ін-т мовы і літаратуры імя Я. Коласа і Я. Купалы; уклад. В. П. Русак [і інш.];

наук. рэд. В. П. Русак. – 2-е выд., дапрац. – Мінск: Беларуская навука, 2013. – 1252 с.

13. Граматычны слоўнік назоўніка / Нацыянальная акадэмія навук Беларусі, Інстытут мовы і літаратуры імя Я. Коласа і Я. Купалы; нав. рэд. А. Я. Міхневіч, В. П. Русак. – Мінск: Беларуская навука, 2008. – 1379 с.

14. Граматычны слоўнік прыметніка, займенніка, лічэбніка, прыслоўя: даведач. выд. / уклад.: В. П. Русак [і інш.]; навук. рэд.: В. П. Русак; НАН Беларусі, Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры [і інш.]. – 2-е выд., дапрац. – Мінск: Беларуская навука, 2013. – 1135 с.

15. Жаўняровіч, П. П. Даведнік па літаратурнай праўцы: арфаграфічны, пунктуацыйны, лексічны, марфалагічны, сінтаксічны, тэхнічны ўзроўні / П. П. Жаўняровіч; пад рэд., [уступнае слова] В. Іўчанкава. – Мінск: Адукацыя і выхаванне, 2017. – 447 с.

16. Жаўняровіч, П. П. Стылістыка дзелавага маўлення і рэдагаванне службовых дакументаў: вучэб. дапам. – Мінск: РІПА, 2014. – 276 с.

17. Піскуноў, Ф. А. Вялікі слоўнік беларускай мовы: арфаграфія, акцэнтацыя, парадыгматыка / Ф. А. Піскуноў. – Мінск: Тэхналогія, 2012. – 1208 с.

18. Правілы беларускай арфаграфіі і пунктуацыі. – Мінск: Нацыянальны цэнтр прававой інфармацыі Рэспублікі Беларусь, 2008. – 144 с.

19. Слоўнік беларускай мовы / Нац. акадэмія навук Беларусі, Ін-т мовы і літаратуры імя Я. Коласа і Я. Купалы; уклад. Н. П. Еўсіевіч [і інш.]; навук. рэд. А. А. Лукашанец, В. П. Русак. – Мінск: Беларуская навука, 2012. – 916 с.

20. Старасценка, Т. Я. Беларуская мова (прафесійная лексіка): вучэб.-метада. дапам. / Т. Я. Старасценка. – Мінск: БНТУ, 2016. – 111 с.

21. Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы: больш за 65 000 слоў / уклад.: І. Л. Капылоў [і інш.]; пад рэд. І. Л. Капылова. – Мінск: Беларуская Энцыклапедыя імя Петруся Броўкі, 2016. – 968 с.

22. Уласевіч, В. І. Слоўнік новых слоў беларускай мовы / В. І. Уласевіч, Н. М. Даўгулевіч. – Мінск: ТетраСистемс, 2009. – 448 с.

23. Шаркова, А. М. Беларуская мова (прафесійная лексіка): вучэб. дапам. / А. М. Шаркова. – Мінск: РІПА, 2014. – 322 с.

24. Шуба, П. П. Тлумачальны слоўнік беларускіх прыназоўнікаў / П. П. Шуба. – Мінск, 1993. – 168 с.

Рэкамендацыі па арганізацыі работы з ЭВМК.

ЭВМК садзейнічае эфектыўнай самастойнай рабоце студэнтаў па засваенні вучэбнага матэрыялу. Комплекс рэкамендавана выкарыстоўваць для арганізацыі ўсіх відаў аўдыторнай і пазааўдыторнай работы студэнтаў.

Від работы	Структурныя часткі ЭВМК, якія мэтазгодна выкарыстоўваць
Вывучэнне тэарэтычнага матэрыялу	Тэарэтычны раздзел ЭВМК; вучэбныя і навуковыя выданні, рэкамендаваныя для азнаямлення (дапаможны раздзел ЭВМК).

Пошук даведачнай інфармацыі	Вучэбныя і навуковыя выданні, рэкамендаваныя для азнаямлення (дапаможны раздзел ЭВМК).
Падрыхтоўка да практычных заняткаў	Тэарэтычны раздзел ЭВМК; практычныя заданні (практычны раздзел ЭВМК)
Выкананне праверачных і кантрольных работ	Тэарэтычны раздзел ЭВМК; кантрольныя пытанні і заданні, кантрольныя тэсты (раздзел кантролю ведаў ЭВМК); вучэбныя і навуковыя выданні, рэкамендаваныя для азнаямлення (дапаможны раздзел ЭВМК).
Падрыхтоўка да заліку	Тэарэтычны раздзел ЭВМК; практычныя заданні (практычны раздзел ЭВМК); кантрольныя пытанні і заданні, кантрольныя тэсты, пытанні да экзамену (раздзел кантролю ведаў ЭВМК)

ЭВМК размешчаны ў СДН БДГУ, адрас спасылкі
<https://dist.belstu.by/course/view.php?id=2770>

Памер ЭВМК 9 Мб

Загадчык кафедры беларускай філалогіі

В.У.Русак